

Tumpurna Tradisi Kujang Pamor di Tatar Sunda

Ku: Tedi Permadi

Program Studi Bahasa dan Sastra Indonesia

Jurusan Pendidikan Bahasa dan Sastra Indonesia

Fakultas Pendidikan Bahasa dan Seni - Universitas Pendidikan Indonesia

Di hiji tempat nu jauhna kira-kira 30 km ka kidulkeun ti Kota Bandung, aya hiji wewengkon nu ngaranna Ciwidéy, tempat nyieun pakakas tina beusi nu panggedéna sa-Jawa Barat, utamana di désa Sukamahi, Sukaramé, Margamulya, jeung Pasirjambu kalayan kira-kira aya 200 gosali nu dua puluh taun katukang kawentar ku ayana produksi bedog Cisondari.

Basa *Kujang* nenegetan kana kaayaan masarakatna, dina hirup kumbuh sapopoé, masarakat éta wewengkon katingalina masih kénéh nyekel kana tali paranti karuhun. Tapi sok sanajan kitu, pangaruh budaya deungeun ogé katingali gumulung dina kahirupan tur geus jadi pangabutuh nu teu bisa dileupaskeun.

Anapon ngeunaan budaya ritual panjang jimat jeung ngaruat nu dina tiap-tiap bulan Mulud masih kénéh bisa kasaksén, kokolot di dinya nyebutkeun yén panjang jimat téh utamana pikeun mulasara pusaka-pusaka karuhun kyaning keris jeung kujang sarta méré ciri yén di éta wewengkon téh mémang ti baheula kénéh mupusti kana tittinggal karuhunna jeung tuhu kana pusakana.

Mun téa mah disawang sababaraha puluh taun ka tukang, saméméh aya pabrik, bisa jadi wewengkon Ciwidéy téh mangrupa komplék industri tradisional dina widang beusi jeung logam lianna, kiwari katégorina téh ngan saukur asup kana daerah pengrajin, rék tumpur deuih.

Dina taun 1970-an, Jajang Sudrajat (36 thn), salah saurang panday ngora nu parigel nyieun kujang pamor, nyebutkeun yén di wewengkon Ciwidéy aya sawatara ngaran tokoh nu dijantenkeun anutan sarta diaku inohong ku balaréa dina sagala rupa pagawéan tina bahan logam, di antarana Aki Padma, Pa Iik, jeung Pa Haji Hasan.

“Tina carita nu kapapay, harita mah nyieun pakakas tina bakalan pamor sarupaning duhung, keris, tumbak, katut kujang téh masih seueur nu tiasa ngadamelna. Demi bahan pikeun bakalan pamor, seuseuerna tina bahan nu nyampak harita, boh beusi biasa, beusi waja, rél karéta, solongsong bom, jrrd. Bahan-bahan tadi dibeuleum nepi ka mijer nu saterusna diteupa bari dilipet-lipet nepi ka hasilna mangrupa pamor urat” kitu jawaban Jajang Sudrajat, salaki ti Imas

Astri Striani (31) kalayan dua anak, Vidi (9) jeung Aditya (2.5) waktu ditanya naon ari nu disebut pamor jeung bahan pikeun nyieunna.

Dina perkara nyieun pakarang atawa pusaka tina bahan pamor, éstu teu sagawayah dina waktu jeung tempat, rada béda jeung nyieun pakakas pikeun alat-alat tatanén. Demi patokan awal nu mustari pikeun ngantengkeun paniatan rék neupa bakalan pamor, nya éta upama bintang Kerti geus mucunghul. Atuh upama bintang Kerti aya dina kayaan sajajar di luhureun sirah kalayan geus nyangirah ka kalér dina waktu subuh, neupa bakalan pamor jeung nyieun pakarang katut pusaka téh geus bisa dimimitian. Kitu deui dina perkara poé, husus dina maleman salasa jeung jumaah kudu waé nyadiakeun sasajén sapuratina.

“Kitu deui dina perkara tertibna tempat, mimiti kudu beberesih, boh nu aya di gosali ogé nu aya di sabudeureun paneupaan; kitu deui jeung beresihna alat-alat. Malah, upama keur neupa di gosali, nu ngaranna ngobrol, ngaroko, dalah nyiduh oge teu meunang, atuh upama aya halangan, nu keur cékél gawé kudu istirahat heula; utamana pikeun ngajaga kasalametan dina nyanghareupan garapan nu keur dipajau” ceuk Jajang Sudrajat deui.

Ngan satutasna Aki Padma tilar tur listrik asup ka wewengkon Ciwidéy dina taun 1982, alat-alat produksi buhun siga embosan, tahanan, kikir, kalindih ku ayana alat-alat listrik, siga gurinda, mesin bor, mesin las, blowér, jsb. “Atuh dina taun 1985, ku ayana proyék ti pihak perbankan pikeun nyieun rupa-rupa produksi alat pertanian nu diajangkeun ka daerah transmigrasi, tradisi buhun dina perkara nyieun pakakas, pakarang, katut pusaka mimiti dipopohokeun; kitu deui dina larangan poé jumaah sangkan teu digawé ayeuna mah teu dipaliré, dalah ibadah jumaahan nu wajib jadi kabolér ku udagan gawé nyieun pakakas” ceuk Jajang ngajéntrékeun pamanggihna kalayan dihaminan ku Jajang Toéd, salaki Yulis (31) nu boga dua anak, Asep (11) jeung Agan (5). ***